

■ Ukrajina

Martin Ehl
martin.ehl@hn.cz

Jak se Ukrajina pomalu stává součástí civilizačního Západu

Na bojištích jižní a východní Ukrajiny se minulý týden staly dvě velké události: Rusko zničilo Kachovskou přehradu a Ukrajina zahájila tolik očekávanou ofenzivu. Kvůli informačnímu embargu a nepřístupnosti zaplavených oblastí na ruskými vojsky okupované straně Dněpru bylo a pořád je ověřených informací o skutečném stavu věci málo. Zaujaly mě ale dva zdánlivě detaily, které v praxi ilustrují posun v debatě o ukrajinském členství v EU a NATO na nejvyšší politické rovině.

První detail se týkal zuřivé debaty nad ruskou propagandou zveřejněnými obrázky zničených západních obrněnců, tanků Leopard 2 a bojových vozidel Bradley. První dva dny z nich nevyplývalo nic, než že je ruská palba, miny či vrtulníky zastavily. Ale potom zveřejnila své záběry z akce i ukrajinská strana a ukázala se jedna zásadní věc: Rusové sice zničili nejméně jeden relativně moderní tank a několik amerických obrněnců, ale posádky zásahy přežily a mohly se evakuovat. Obrněné vozy tak vlastně splnily svůj účel: ochránily to nejcennější, životy vojáků.

Nově objevená země

Druhý detail souvisí se záchranými pracemi v zaplavené části Chersonu. Možná za to může moje zvýšená citlivost jako majitele psa, ale jeden den se mi zdálo, že ukrajinské kanály se na sociálních sítích soustředily v zásadě na to, jak ukázat, že Ukrajinci zachraňují nejen lidi, ale i velké množství domácích zvířat. Zejména fotografie jednoho ztrápeného psa objímajícího nohu svého záchránce má šanci stát se jedním z ikonických obrázků spojených s následky zničené přehrad.

Tyhle dva detaily v naprosté informační změti plně dohadů o tom, co se děje, na mě

zapůsobily i proto, že jsem na vlastní uši slyšel projev francouzského prezidenta Emmanuela Macrona na konferenci Globsec v Bratislavě. Tam Macron v zásadě rétoricky otevřel Ukrajině rychlejší cestu k členství v EU a v NATO pár chvil poté, co tamtéž šéfka Evropské komise Ursula von der Leyenová mluvila o nutnosti rychlejšího rozšíření unie také.

V pojetí západních politiků se tak Evropa mentálně posunuje východním směrem nejen díky úspěšné obraně ukrajinské armády, ale také způsobu, jakým Ukrajinci k obraně přistupují – tedy že na rozdíl od Rusů opravdu dávají důraz na záchranu lidských životů. A tedy nejen lidských.

Svým způsobem se tak naplňuje duch čtyřicet let staré eseje Milana Kundery Unesený Západ, kterou čeští čtenáři konečně dostávají ve slušné úpravě a v novém překladu. Nejen pro střední Evropu, ale pro většinu obyvatel demokratických zemí „nově objevená“ Ukrajina prokazuje svoji přináležetost k civilizaci, která vyrostla na společných hodnotách, jejichž základ tvoří úcta k lidskému životu a respekt k názoru druhých.

V tuto chvíli je v zásadě jedno, že Macron ve svých tématech téká od jednoho k druhému

Je pravděpodobné, že Kyjev dostane jasnou perspektivu, jak bude jeho cesta do aliance vypadat.

mu a nedotahuje své myšlenkové projekty do praktické realizace. A je také jedno, že rozšíření Evropské unie mají v rukou evropské byrokraté hodnotící plnění různých závazků ve 35 kapitolách. Jak jsem byl svědkem na výroční konferenci think-tanku Evropská rada pro mezinárodní vztahy (ECFR) ve Stockholmu minulý týden, lahev byla odšpuntována a džín debat o rychlejším rozšiřování vypuštěn ven.

Ukrajinská vicepremiérka Olha Stefanišynová na konferenci ECFR mluvila třeba o tom, že Ukrajina může pomoci Evropské unii s posílením jejího obranného průmyslu. Ministr zahraničí Moldavska, dalšího kandidáta na členství, zdůraznil, jak důležité nyní budou praktické kroky „sbližování“ s unií, jako třeba připravovaná dohoda o cenách roamingu Ukrajiny i Moldavska, aby se v nich dalo telefonovat za stejných podmínek jako v Evropské unii.

Západní překážky

První zkouškou toho, jak rychle se Ukrajina posunula na demokratický Západ, bude červecový summit NATO ve Vilniusu. Není pravděpodobné, že by se na něm Ukrajina stala členem aliance. Ale je čím dál pravděpodobnější, že Kyjev dostane jasnou perspektivu, jak bude jeho cesta do aliance vypadat. K tomu přispělo i to, že Emmanuel Macron „objevil“ střední a východní Evropu, protože kromě projevu v Bratislavě byl i na summitu Evropského politického společenství, svého vlastního projektu, který se konal dvacet kilometrů od ukrajinské hranice v Moldavsku.

Neznamená to, že Ukrajina má cestu do západních politických struktur jasnou a vydlážděnou. Ale pokud rozdělíme cestu do unie na dva pruhy, jeden politický a druhý tech-

nický, tak v tom prvním nastala v minulých týdnech zásadní změna a pohyb se zrychlil. Technicky budou vyjednávání a plnění domácích úkolů ještě pro Ukrajince a Moldavany pěkná fuška, i když jim Balkánci z Albánie nebo Severní Makedonie nyní závidí, jak rychle nabrali na této dálnici rychlost.

A bude tam ještě hodně překážek v dosavadních členských státech. Stačí si připomenout protesty zemědělců v Polsku proti dovozu ukrajinského obilí. Nebo představa, jak se kvůli Ukrajině musí reformovat společná evropská zemědělská politika, francouzský svatý grál evropské integrace, může vyvolávat chmury. A nemluvě o změnách smluv ohledně většinového hlasování, z nichž mají mnozí západní státníci bohlav už teď třeba kvůli Maďarsku. Ale jak na konferenci ECFR připomněla někdejší estonská prezidentka Kersti Kaljulaidová, ruská agrese vyslala Ukrajinu na rychlou cestu do Evropské unie – a ta teď musí Moskvě jasně ukázat, že to s nabídkou přijetí Ukrajiny (a Moldavska) myslí vážně.

I západní politici jako prezident Emmanuel Macron nebo německý kancléř Olaf Scholz po roce a půl bojů – zdá se – došli k závěru, že myšlenka evropské integrace má jedinečnou šanci se (za podpory amerického jaderného štítu v NATO) prosadit natolik, že posune hranice nebezpečné sousední civilizace o stovky kilometrů na východ. Zvýší se tak bezpečí všech Evropanů.

Tohle všechno začíná jak od vzletných prohlášení politiků, tak od zdánlivě malých, ale pro obyčejné lidi důležitých a hmatatelných kroků – od záchrany lidí, psů, koček a dalších živých bytostí během povodně způsobené ruským agresorem nebo od snížení cen roamingu pro kandidáty na členství v unii.

■ Mzdy

Cenou za nepodmíněný příjem mohou být i sociální problémy

Jan Bittner
autori@hn.cz

Velká Británie se brzy připojí mezi státy, kde se experimentuje s nepodmíněným příjmem. Výzkumná organizace Autonomy za podpory nadace Big Local a Northumbria University bude třem desítkám Britů vyplácet 1600 liber (v přepočtu zhruba 44 100 korun) měsíčně a zkoumat, jaký to má vliv na jejich život, zdraví a ekonomickou aktivitu.

Nepodmíněný základní příjem se stále dá označit za utopii. Experimentů už byla provedena celá řada, nový britský experiment se zřejmě zařadí mezi ně bez příslibu k překlopení do praxe. Přesto, jak řekl ředitel výzkumu v institutu Autonomy Will Stronge, jde o koncept, jehož „potenciální přínosy jsou příliš velké na to, abychom je ignorovali“.

Proč? Nejvyšším zemím světa se i přes ekonomický růst stále nedaří vyřešit problém s chudobou ve značné části společnosti. V návaznosti na souběh několika krizí posledních

let, který tíživou situaci ještě prohloubil, se pozornost začíná znovu stáčet k experimentování s nepodmíněným základním příjmem. Vedle vlivu „nijak nezasloužených“ peněz na chování lidí experimenty také zjišťují, jestli není nepodmíněný příjem výhodnější než dosavadní systém sociálního zabezpečení.

Každé slovo v názvu základního nepodmíněného příjmu nese svůj význam. Jedná se o příjem čili je poskytován v penězích, a ne formou alternativních forem podpory, jako jsou stravenky nebo zajištění veřejných služeb. Experimenty z poslední doby pracovaly s různě vysokými částkami – od velmi nízkých až po relativně vysoké, nad rámec základních potřeb, kam spadá i nejnovější britský pokus.

Nejkontroverznější z charakteristik je ale nepodmíněnost. V nejextrémnějším slova smyslu by peníze měl bez podmínky dostávat kdokoliv, dosavadní experimenty se nicméně logicky mohly zaměřit jen na část společnosti nebo lidi s určitými potřebami, například na nezaměstnané. V konceptu nepodmíněného příjmu tedy neexistuje princip cílení podpory, který je zvláště v Česku velmi oblíbený, byt

koronavirová a následně energetická krize naplno odhalila příkop mezi politickou oblibou pomoci „jen těm, kteří ji skutečně potřebují“, a reálnými možnostmi veřejné správy.

Nepodmíněnost překonává limity v podobě současných složitých administrativních pravidel žádání a přiznávání sociálních dávek. Kvůli náročnosti procesu žádání o dávky a nízké informovanosti se nezřídka lidé o podporu nehlásí, byť na ni mají nárok. Z odhadů PAQ Research víme, že nárok na příspěvek na bydlení má až 24 procent domácností, ale z výše uvedených důvodů jej pobírají pouhá čtyři procenta.

Může být nepodmíněný příjem pro stát výhodnější, než je cílená podpora? Hranice příjmové chudoby pro jednotlivce předloni v ČR činila 15 571 korun. Prostým násobením počtem obyvatel Česka mezi 15 a 65 lety dostaneme měsíční výdaje dosahující téměř 170 miliard korun měsíčně, což je 2,5násobek měsíčních výdajů státu na sociální dávky, z nichž čtyři pětiny tvoří důchody.

Vedle finanční náročnosti kritici často argumentují demotivací k práci. Světznámý francouzský ekonom působící ve Švýcarsku

Charles Wyplosz během tamního národního referenda o zavedení nepodmíněného základního příjmu prohlásil: „Pokud lidem zaplatíte, aby nic nedělali, nebudou nic dělat.“

Právě Finové provedli dosud největší evropský experiment, v jehož průběhu bylo měsíčně poskytováno 560 eur 2000 nezaměstnaným ve věku 25 až 58 let. Experiment neprokázal, že by se účastníci méně zapojovali na trhu práce. Přitom vykazovali vyšší míru spokojenosti, nižší úroveň stresu a větší důvěru v budoucnost.

Největší cenou za zavedení nepodmíněného základního příjmu by nebyly desítky miliard korun, ale sociální soudržnost. Současná podoba evropského sociálního státu je úspěšná i díky tomu, že je to společný projekt nás jako společnosti. Sociální síť v kombinaci s „nepodmíněnými základními službami“, jako je přístup ke zdravotní péči či bezplatné školství, jsou naším společným zájmem a jejich společné spravování zároveň pilířem naší demokracie. Má smysl to riskovat?

Autor působí na Katedře manažerské ekonomie Fakulty podnikohospodářské VŠE